

ZAVOD za GOZDOVE
SLOVENIJE

Cilji in usmeritve za gospodarjenje z mestnimi gozdovi

Interreg

EUROPEAN UNION

Danube Transnational Programme

URBforDAN

Gradivo za območne gozdnogospodarske načrte 2021-2030

Ljubljana, 2021

Pripravili smo splošne cilje in usmeritve gospodarjenja z mestnimi gozdovi. Gradivo je pripravljeno na podlagi izkušenj, ki so bile v okviru evropskega projekta URBforDAN – upravljanje in raba urbanih gozdov kot naravne dediščine v podonavskih mestih zbrane pri pripravi Strategije razvoja mestnih gozdov Ljubljane, ter izkušenj pri upravljanju z gozdovi Mestnega gozda Celje. V besedilu smernic uporabljamo izraz »mestni gozdovi«, ki naj se enotno uporablja tudi v območnih načrtih in načrtih enot, čeprav se je v preteklosti pogosto uporabljal izraz »urbani gozdovi«.

Cilji in usmeritve so pripravljene na način, da jih glede na specifičnost vaših mestnih gozdov smiselno vključite v območni načrt.

Gradivo so pripravili:

Dr. Tina Simončič, mag. Robert Hostnik, mag. Matej Tajnikar, mag. Matjaž Guček

Fotografije:

mag. Robert Hostnik 2,4,5; dr. Matjaž Čater 6; mag. Matjaž Guček 1, 3.

Zavod za gozdove Slovenije,
Služba za gozdarsko načrtovanje, junij 2021.

Cilji gospodarjenja z mestnimi gozdovi mesta

(vpiše se mesto, ki je relevantno za dotični območni načrt)

- **CILJ 1:** Zagotoviti zdravo življenjsko okolje za meščane
- **CILJ 2:** Zagotoviti možnosti za oddih in rekreacijo ter aktivno preživljanje prostega časa
- **CILJ 3:** Zagotoviti možnosti za vzgojo in izobraževanje
- **CILJ 4:** Ohraniti naravo in varovati kulturno dediščino
- **CILJ 5:** Razvoj celovitega upravljanja
- **CILJ 6:** Pravna ureditev statusa mestnih gozdov (v mestih, kjer status še ni urejen)
- **CILJ 7:** Krepitev prepoznavnosti pomena mestnih gozdov
- **CILJ 8:** Ustvarjanje spodbudnega okolja za trajnostno gospodarjenje z zasebnimi gozdovi (v mestih z znatnim deležem zasebnih gozdov)

Usmeritve za doseganje ciljev gospodarjenja z mestnimi gozdovi mesta

(vpiše se mesto, ki je relevantno za dotični območni načrt)

Usmeritve za CILJ 1:
Zagotoviti zdravo življenjsko okolje za meščane

Zagotoviti stabilne in vitalne gozdove

- Izvajanje ukrepov za krepitev stabilnosti in odpornosti gozdnih sestojev (strukturna in vrstna pestrost idr.)
- Pravočasna sanacija gozdnih sestojev po ujmah
- Vzpostavitev sistema zgodnjega zaznavanja in odzivanja na invazivne tujerodne vrste
- Pomoč lastnikom pri izvedbi sanacijskih del (v primeru zasebnega lastništva)
- Spodbujanje in pomoč lastnikom pri izvedbi gojitvenih in varstvenih del
- Sodelovanje z lastniki, informiranje

Vzpostavitev instrumenta za odkup mestnih gozdov s strani Mestne občine

- Odkupi mestnih gozdov s strani Mestne občine
- Izdelati kriterije za odkup gozdov (npr. ob gozdnem robu, ob že obstoječih mestnih parcelah, na bolj obiskanih območjih)
- Vse mestne gozdove varovati pred spremembo namembnosti v negozdna zemljišča

Ozaveščanje prebivalstva o pomenu aktivnega preživljanja prostega časa v naravi za zdravje ljudi

Ohranjanje kakovosti in količine pitne vode

- Ozaveščanje prebivalstva o pomenu mestnih gozdov za ohranjanje kakovosti in količine virov pitne vode
- Ohranjanje nižinskih poplavnih gozdov kot zadrževalnikov visokih voda
- Gradnja gozdnih prometnic pod strogimi pogoji in standardi gradnje in vzdrževanja
- Izogibanje poškodbam zgornjega ustroja gozdnih cest
- Obvezna uporaba biološko razgradljivih olj za mazanje motornih žag ter v hidravličnih sistemih strojev pri delu v gozdu

Usmeritve za CILJ 2:

Zagotoviti možnosti za oddih in rekreacijo ter aktivno preživljanje prostega časa

Ureditev in vzdrževanje rekreacijske infrastrukture

- Ureditev in vzdrževanje pešpoti in kolesarskih poti
- Ureditev in vzdrževanje urbane opreme, npr. usmerjevalnih in tematskih totemov, klopi in miz
- Ureditev poligonov (adrenalinski parki, poligoni za gorsko kolesarjenje...)
- Vzpostavitev poenotnega usmerjevalnega sistema
- Sanacija degradiranih mestnih gozdov
- Sodelovanje z lastniki gozdov pri ureditvi rekreacijske infrastrukture v zasebnih gozdovih

Omogočiti dostop do mestnih gozdov

- Ureditev vstopnih mest s poenoteno opremo in preglednimi zemljevidi
- Zagotovitev dostopa do glavnih vstopnih točk z javnim prevozom
- Ureditev infrastrukture za kolesarje in pešce na vstopnih točkah, kjer je mogoče, pa tudi druga infrastruktura (npr. WC-ji, parkirišča za kolesa, parkirna mesta za osebne avtomobile)

Informiranje in ozaveščanje javnosti

- Informiranje obiskovalcev o možnostih rekreacije in pravilih obiskovanja v mestnih gozdovih ter o odnosu do lastnikov gozdov in do gozdne proizvodnje
- Zapreti delovišča za obisk v času izvajanja sečnje

Omejitev vožnje z motornimi vozili

- Znotraj območij mestnih gozdov dodatno omejiti motorni promet (razen, kjer to ni možno)
- Usmerjen motoriziran dostop na območja omogočiti gibalno oviranim in starejšim osebam ter za prevoz predšolskih otrok

Trajnostna razpršitev turističnega obiska na širše območje mestnih gozdov

Razen na območja, ki jih želimo varovati zaradi varstva narave ali drugih funkcij

Usmeritve za CILJ 3:

Zagotoviti možnosti za vzgojo in izobraževanje

Izboljšati možnosti za vzgojno-izobraževalne aktivnosti v gozdu

- Urediti učilnice na prostem, tematske poti, učne poligone ter drugo izobraževalno infrastrukturo in programe
- V sodelovanju s šolami, vrtci, ZGS in drugimi strokovnjaki določiti ustrezna mesta za izvajanje vzgojno-izobraževalnih programov
- V vzgojno izobraževalne programe vključiti naravno in kulturno dediščino v mestnih gozdovih
- Poskrbeti za varnost obiskovalcev s protokoli spremljanja in urejanja teh delov gozdov in njihovim doslednim izvajanjem
- Okrepiti sodelovanje med lokalno skupnostjo, lastniki gozdov, ZGS in izobraževalnimi ustanovami
- Sodelovanje z lastniki gozdov pri ureditvi območij za vzgojo in izobraževanje (kadar to ni mogoče na javnih gozdnih zemljiščih)

Usmeritve za CILJ 4:
Ohraniti naravo in varovati kulturno dediščino v mestnih gozdovih

Ohranitev površine in izboljšanje stanja območij, ki so pomembna za varstvo narave

- Izvajanje ukrepov za ohranjanje oziroma izboljšanje stanja zavarovanih območij, naravnih vrednot, Natura 2000 območij, območij velike biotske raznovrstnosti in krajinske pestrosti in ekološko pomembnih območij
- Ohranitev zavarovanih območij znotraj mesta

Varstvo območij kulturne dediščine

- Izvajanje ukrepov za ohranjanje oziroma izboljšanje stanja zavarovanih območij, naravnih vrednot, Natura 2000 območij, območij velike biotske raznovrstnosti in krajinske pestrosti in ekološko pomembnih območij
- Ohranitev zavarovanih območij znotraj mesta

Interpretacija območij, ki so pomembna za varstvo narave, in interpretacija kulturne dediščine

- Izboljšanje interpretacije narave in kulturne dediščine v mestnih gozdovih
- Interpretacija naj se razvija v obliki interpretacijskih poti, vodenih ogledov, iger in zgodb, mobilnih aplikacij

Odkup parcel s strani lokalne skupnosti na območjih, ki so ključna za ohranitev kritično ogroženih in varstveno pomembnih vrst organizmov

- Postopen odkup parcel, kjer so ukrepi za obstoj in ohranitev ugodnega stanja vrst najvišje prioritete

Usmeritve za CILJ 5:
Razvoj celovitega upravljanja

Participativno načrtovanje razvoja gozdov na lokalni ravni z vključevanjem različnih javnosti

Uporabniki, potencialni uporabniki, lastniki, šolske skupine, lokalni politiki, nevladne organizacije, mnenjski voditelji in podobno

Opredelitev glavnih akterjev ter njihovih pristojnosti/nalog

Npr. država, lokalna skupnost, ZGS, zasebni lastniki

Monitoring mestnih gozdov (kdo, kdaj)

- Vplivi rekreacijske rabe
- Stanje sestojev in dreves ob urejenih gozdnih poteh z vidika zagotavljanja varnosti za obiskovalce
- Stanje rekreacijske infrastrukture in opreme

Organizacija in izvajanje del v mestnih gozdovih

- Pomoč lastnikom gozdov pri gospodarjenju z gozdovi in organiziranje lastnikov gozdov za skupno gospodarjenje z gozdovi
- Organizacija in koordiniranje pogodbenih izvajalcev lokalne skupnosti za izvedbo nujnih ukrepov v zasebnih gozdovih, na primer sanacija žarišč podlubnikov ali sanacija nevarnih dreves ob gozdnih poteh in druga potrebna dela v javno korist (ob predhodnem soglasju lastnikov gozdov)
- Organizacija in koordiniranje nujnih in potrebnih del v občinskih in državnih mestnih gozdovih

Upravljanje nasprotij

Med lastniki in uporabniki, med različnimi uporabniki in podobno (kdo, kako)

Usmeritve za CILJ 6:
Krepitev prepoznavnosti pomena mestnih gozdov

Ozaveščanje prebivalstva o pomenu mestnih gozdov za kakovost bivanja

Krepitev prepoznavnosti pomena mestnih gozdov pri ostalih strokovnjakih znotraj relevantnih strokovnih področij

Ozaveščanje prebivalstva o primernem obnašanju in izvajanju aktivnosti v mestnih gozdovih (Gozdni bonton)

Usmeritve za CILJ 7:
Pravna ureditev statusa mestnih gozdov
(v mestih, kjer status še ni urejen)

Sodelovanje gozdarske stroke pri pripravi aktov na lokalni ravni za razglasitev gozdov s posebnim namenom

Sodelovanje gozdarske stroke pri pripravi operativnih načrtov, če so ti predvideni z Odlokom o gozdovih s posebnim namenom

Usmeritve za CILJ 8:
Ustvarjanje spodbudnega okolja za trajnostno gospodarjenje z zasebnimi gozdovi

Povezovanje lastnikov za učinkovito gospodarjenje z gozdovi

- Spodbujanje povezovanja lastnikov gozdov na način, ki bo omogočil stroškovno učinkovito in usmerjeno gospodarjenje z gozdovi
- Podpora lokalne skupnosti pri skupni organizaciji del v gozdovih
- Izkoriščanje spodbud za financiranje povezovanja lastnikov

Določitev sistema nadomestil zaradi omejitev pri gospodarjenju z gozdovi

- Oblikovanje sheme omejitev pri gospodarjenju z gozdovi in posameznimi gozdnimi drevesi
- Določitev ukrepov, ki jih za lastnike nadstandardno opravi lokalna skupnost
- Določitev aktivnosti, ki jih lahko za lokalno skupnost izvedejo lastniki
- Oblikovanje sheme za določanje nadomestil

Prevzem upravljanja gozdov od nezainteresiranih lastnikov s strani lokalne skupnosti

- Priprava organizacijske in finančne sheme upravljanja zasebnih gozdov s strani lokalne skupnosti
- Priprava in sklenitev večletnih upravljavsko-najemnih pogodb s posameznimi lastniki gozdov
- Redna izvedba nujnih sanitarnih sečenj in gozdnogojitvenih del

Oblikovanje standardov gospodarjenja z gozdovi in izvajanja del v mestnih gozdovih

- Ob poteh in infrastrukturi izvajanje ukrepov, ki zagotavljajo varnost obiskovalcev
- V območju rekreacijske infrastrukture izvajanje nadstandardnega gozdnega reda in zmanjševanje količine lesa in sečnih ostankov, ki po poseku ostanejo ob urejenih in označenih poteh

- Določitev mehanizacije, ki se uporablja pri spravilu in prevozu lesa
- Določitev zahtev za sanacijo infrastrukture po izvedbi del
- Določitev postopkov označevanja in obveščanja o gozdnih deloviščih
- Izobraževanje izvajalcev za delo v mestnih gozdovih
- Izobraževanje o prisotnosti invazivnih tujerodnih vrst
- Javno ocenjevanje izvajalcev del v gozdovih (npr. preko portala Moj gozdar)

Osveščanje javnosti o pomenu aktivnega gospodarjenja z gozdovi

- Preko različnih kanalov obveščati javnost, da so mestni gozdovi tudi gospodarski gozdovi in zasebni gozdovi, da lastniki z njimi aktivno gospodarijo in da je to pomembno za zagotavljanje različnih funkcij gozda

VIR:

Hostnik, R., 2013. Naravovarstveni vidiki urbanih gozdov v Sloveniji: Magistrsko delo, Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, 199 str. (http://www.digitalna-knjiznica.bf.uni-lj.si/gozdarstvo/md_hostnik_robert.pdf).

TRKMAN, S., 2013. Predlog upravljalkega načrta za gozdni prostor Panovec : diplomsko delo, Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, 100 str. (<https://repozitorij.uni-lj.si/Dokument.php?id=127781&lang=eng>).

SIMONČIČ, T., HARMEL, M., KOBE, J., HOSTNIK, R., VERLIČ, A., STRMŠNIK, A., SEŠEL, L., PISEK, R., MATIJAŠIČ, D., 2021. Strategija razvoja mestnih gozdov Ljubljane 2020-2045. Ljubljana: Mestna občina, Oddelek za gospodarske dejavnosti in promet, 45 str.

ZAVOD za GOZDOVE
SLOVENIJE